

Mateja Hočvar Gregorič, Osnovna šola Šempas

OGLED VEČERNE GLEDALIŠKE PREDSTAVE V 9. RAZREDU KOT DEL VZGOJE ZA GLEDALIŠČE

▮ Učenci so v okviru rednega šolskega programa navajeni obiskovati dopoldanske gledališke predstave. V 9. razredu lahko za celotno generacijo organiziramo ogled večerne gledališke predstave, kjer učenci začutijo »pravo« gledališče in srečajo resnične častilce Talije, hkrati pa jih s tem povabimo med rednejše obiskovalce gledališča.

1 Uvodne misli

1.1 Zakaj sploh gledališče?

Gledališče je ena od najstarejših umetnosti. Njegova vloga se je spreminjala, gledališče kot tako pa ostajalo v službi gledalca, ki se je prav tako spreminjal, in časa, v katerem je delovalo. Ne da bi se podajali preveč v zgodovino, lahko rečemo, da je gledališče vedno imelo vsaj dve nalogi: biti estetsko in biti vzgojno. Vrednost obeh nalog je bila pogosto odvisna od družbenega oz. političnega obdobja in je nihala. Dobrih 50 let nazaj je bila zgodnja in načrtna kulturna vzgoja (in s tem tudi gledališče) pojmovana kot »najučinkovitejše orožje v boju zoper plehkost in praznoto malomeščanske in meščanske potrošniške miselnosti ter najbolj učinkovita preventiva zoper iztirjenost mladine« (Ahačič 1977: 5), danes pa si želimo, da bi bilo gledališče del vzgojno-izobraževalnega procesa predvsem zaradi svoje pomembne razvojne, čutne in estetske funkcije, saj razvija jezikovne zmožnosti otrok, širi polje simbolizacije, omogoča prehajanje od konkretnih k bolj abstraktnim vsebinam itd. (Djilas 2013: 10).

1.2 Gledališka vzgoja in vzgoja za gledališče

Gledališka vzgoja je pojem, ki je v prejšnjem stoletju predstavljal del t. i. kulturne vzgoje, ta pa je bila razumljena kot proces, v katerem se otrok ali mladostnik »posredno seznanja z raznimi oblikami umetniških izraznosti in se v njih tudi sam neposredno preizkuša« (Ahačič 1977: 5). To pomeni, da gledališka vzgoja ne pomeni le spremljanja, gledanja, doživljanja gledališkega dela kot takega, temveč tudi aktivno sodelovanje v njegovem nastajanju bodisi v razredu ob improvizirani odrski postavitvi dramskega odlomka bodisi v dodelanem nastopu šolske dramske skupine. Prav ta zadnji del naj bi bil dostopen vsem otrokom, saj je to »/z/a posameznikov osebnostni razvoj najpomembnejši in tudi najzahtevnejši del gledališke vzgoje /.../ ali z drugo besedo, neposredna <aktivna> gledališka vzgoja« (Ista: 7). Prav za-

radi takega pojmovanja sem v pričujoči prispevek uvedla pojem vzgoja za gledališče. Ukvarjala se namreč ne bom s t. i. šolskimi dramskimi krožki in usposabljanjem otrok za igranje v njih, temveč s tem, kako otroke oz. mladostnike navdušiti za obiskovanje pravega, profesionalnega gledališča. Torej: kako jih »vzgojiti«, da bo gledališče prostor, kamor si bodo želeli iti, in gledališka igra nekaj, kar bo postalo del njihovih duhovnih potreb.

2 Vzgoja za gledališče kot del vzgojno-izobraževalnega procesa

2.1 Pogled v Učni načrt 2011

Za zdaj še vedno veljavni UN 2011 nikjer izrecno ne govori o obisku gledališča. Z natančnim branjem pa pridemo do mest, kjer je to vidno implicitno: med standardi za 1. VIO imamo zapisano, da učenec »našteje osebe lutkovne, gledališke predstave (videoposnetka) ter odgovarja na vprašanja« in s tem pokaže »/z/možnost doživljanja in razumevanja gledališke/lutkovne predstave« (UN 2011: 78), v 2. VIO »/d/ramsko besedilo bere, gleda, posluša in doživi tako, da po gledanju (videoposnetka) gledališke/lutkovne predstave našteje glavne osebe /.../« (Isti: 86), v 3. VIO pa »obnovi dogajanje v gledališki predstavi; izpostavi odnose med dramskimi osebami /.../« (Isti: 96). V poglavju Didaktična priporočila za vsa tri VIO najdemo priporočilo, da »/p/ri književnem pouku učenci razvijajo recepcijsko zmožnost z branjem ali poslušanjem oziroma gledanjem umetnostnih besedil« (Isti: 100, 103, 106). Opozoriti je treba še na namig o medpredmetnih povezavah, kjer bi ogled gledališča zagotovo našli pri izbirnem predmetu gledališki klub (Isti: 108), in pri poudarkih o kulturni vzgoji nasploh, kjer naj bi skrbeli tudi za razumevanje pomena in spoznavanje kulture lastnega naroda, kamor sodi tudi gledališče, ter zavedanja o pripadnosti tej kulturi (Isti: 109).

Če bi na prepisano iz UN pogledali s stališča naslova našega prispevka, bi lahko rekli, da je šele 3. VIO tisto, kjer naj bi učenci res videli gledališko predstavo »v živo«. Seveda bi bilo narobe, če bi trdili, da je temu res tako tudi v praksi, saj vemo, da na večini šol tudi najmlajše učence vodijo v gledališča ali vsaj poskrbijo, da pride gledališka skupina na šolo. Toda – ali je dovolj, da šola poskrbi za ogled gledaliških predstav? Ali to že hkrati tudi pomeni, da bodo ti otroci nekoč postali ljubitelji gledališke umetnosti?

2.2 Ciljne skupine otrok, ki hodijo v gledališče – ali – kdaj v gledališče

V razvojni psihologiji bi lahko o vzgoji za gledališče govorili že zelo zgodaj. Po mnenju L. Marjanovič Umek (2013: 20) bi obiskovalce gledališča lahko razdelili v štiri skupine: 1. dojenčke do dveh let, 2. malčke, stare od dveh do treh ali štirih let, 3. predšolske otroke v zgodnjem otroštvu od 3 oz. 4 do 6 oz. 7 let ter 4. otroke v srednjem in poznem otroštvu, tj. od 7 let do obdobja mladostništva. Seveda ima vsaka od skupin svoje značilnosti, ki jih je treba upoštevati ob izbiri predstave. Tem je treba slediti, saj se poštenost pri presoji, za katere starosti je predstava primerna, dolgoročno praviloma obrestuje (Ista: 24). Seveda je včasih težko presoditi, kaj je kakovostna predstava

za otroke. Nudila naj bi jim ugodje, odprla pot domišljiji, čustveni in miselni identifikaciji z junaki, vpogled v različne moralne in socialne konflikte ter reševanje miselnih problemov. Smiselno se zdi, pravi Marjanovič Umkova, da uprizoritev odpira otrokom nova in nova vprašanja. Pri tem lahko veliko naredijo starši oz. odrasli, ki si skupaj z otrokom predstavijo tudi ogledajo, se o njej pogovarjajo, otroka poslušajo, iščejo vzroke, zakaj se je v predstavi kaj zgodilo itd. Tako otroku pomagajo, da se pomika v razvoju naprej (Ista: 23–25). Tudi v vzgoji za gledališče.

Tisti, ki delajo gledališče za otroke res s srcem, so o otroškem spremljanju in doživljanju gledališke predstave odkrili marsikaj. D. Wood, angleški pisatelj, dramatik in direktor potujoče gledališke skupine za otroke, je odkril 11 značilnosti, ki pripadajo otroškemu občinstvu v gledališču. Če hočeš biti uspešen, jih je treba brezpogojno upoštevati.¹ Torej je velik delež uspeha pri vzgoji za gledališče v najrosnejših letih bodočih ljubiteljev gledališča tudi na dramaturgih in njihovem izboru gledaliških predstav.²

2.3 Odraščajoča in odrasla publika

2.3.1 Strokovnjaki, ki se ukvarjajo z vzgojo za gledališče, so si postavili umestno vprašanje, kakšna je pravzaprav razlika med otroško in odraslo publiko. Djilasova vidi ključno razliko v tem, da otroška in odrasčajoča publika ne hodi v gledališče sama. »Pogosto ji tudi ni dano, da bi sama izbirala vsebine, ki jih želi videti. To zanjo počnemo odrasli – starši, učitelji, vzgojitelji. Namesto nje izbiramo in se odločamo, kdaj je čas za klasično pravljico, kdaj za glasbeno gledališče in kdaj za žalosten konec« (2013: 10). Ob tem si postavi za dve strani vprašanj, na katera bo treba nekoč odgovoriti, med njimi so morda za naš prispevek najpomembnejša naslednja (smiselno sem jih razdelila v tri sklope):

- a) Koliko gledališki ustvarjalci zares poznamo svojo publiko? Kako ustvarjalec ve, na kakšen način gledališče »bere« njegova (vsaj) dvajset let mlajša publika? Ali umetnik sploh lahko ustvarja načrtno za ozke starostne skupine? Kako to, da se odraslim in otrokom pogosto vseč iste stvaritve?
- b) Kako mlade, ki niso več otroci, pa tudi ne še čisto pravi mladostniki, (pri)peljati v gledališče? Zakaj to sploh želimo? Zakaj ne počakamo, da mladostniki odrastejo in sami pridejo v gledališče za velike? Kdo in zakaj vodi otroke v gledališče? So to starši, ki želijo prijetno/koristno zapolniti čas? Starši, ki imajo radi gledališče? Starši, ki želijo biti del skupnosti odgovornih staršev? Ki prenašajo svoj kulturni kapital na otroke?
- c) Kako povečati dostopnost gledališča? Kaj starši menijo o predstavah, ki se odvijajo pred vrati nakupovalnih centrov? Kako starši, ki spremljajo otroka v gledališče, gledajo predstavo? Kako pripraviti otroka na predstavo? Ali je treba pred tem prebrati zgodbo?

In končno: Zakaj sploh potrebujemo gledališče? (Ista, 2013: 11–12.)

2.3.2 Vprašanja, zbrana pod črko (a), so, razen zadnjega, več ali manj naslovljena na gledališčne, ki pripravljajo predstave za mlajše občinstvo. Dejstvo je, da otroci v predšolskem obdobju in v 1. ter 2. VIO v gledališče več ali manj radi zahajajo bodisi v okviru predstav, ki jih organizira šola, bodisi

¹ Te so: Otroci se navdušeno odzivajo na pravico. Otroci uživajo v strahu – do neke mere. Otroci so zdravo subverzivni. Otroci so logični. Otroci se odzivajo različno in nepredvidljivo. Otroci med predstavo povzročajo hrup. Otroci se odzivajo na dejavno dogajanje. Otroci ne marajo pokroviteljstva. Otroci ne marajo »ljubčkanja«. Otroci obožujejo živali in igrače. Otroci imajo radi zgodbe. (Wood 2013: 33–40.)

² Zdi se, da se gledališča v zadnjih desetletjih tega dobro zavedajo. Veliko otrok pritegnejo tudi s kakovostnimi otroškimi abonmaji, na Goriškem sta taka Mali in Veliki polžek.

s starši (kakršne koli vrste že, če parafraziramo Djilasovo). Predstave torej izbiramo/jo odrasli. Kako? V pomoč nam je veliko dejavnikov: zagotovo gledališča sama, ki že v predstavitvah programov poudarjajo, katere predstave bi bile primerne za določene starostne skupine. Nekaj črpamo iz svojega lastnega vedenja in poznavanja bodisi avtorja bodisi dela. Na razpolago pa so nam seveda tudi informacije iz palete medijev, kjer se lahko o predstavi izčrpno poučimo. Praviloma slovenska profesionalna gledališča za šolsko publiko skrbno izbirajo program, zato težko najdemo »slabo« predstavo. Tu se nam tudi ponuja odgovor na zadnje vprašanje prvega sklopa: v vsaki dobri predstavi se skriva sporočilo tudi za odrasle, zato ogled otroške predstave skupaj z otroki za starše ni le »žrtvovanje«, ampak resnično estetsko doživetje.

2.3.3 Ko otroci prerastejo otroške abonmaje, se zdi, da starejši otroci ali mladostniki glede gledališča, vsaj na geografskem obrobju naše domovine, ostanejo bolj ali manj prepuščeni čakanju, da odrastejo. Izrazito namreč manjka predstav, ki bi bile primerne za učence 3. VIO. Dramaturgi oz. načrtovalci programov v gledališču sicer trdijo, da je prav za to starostno skupino najtežje pripraviti kaj uspešnega in zanimivega, saj učenci v tem obdobju postajajo zelo raznoliki: eni hitro odrasčajo in bi jim lahko ponudili že predstave za odrasle, drugi so še precej nezreli in bi lahko hodili gledat še čisto »otroške« igrice, tretjih pa gledališče sploh ne zanima več – jemljejo ga bolj kot zabavo in nujno (šolsko) zlo. Če pogledamo drugi sklop zgoraj navedenih vprašanj, najdemo med njimi tudi naslednje: kaj pa starši teh otrok? Nekaj jih zagotovo čuti, da je vzgoja za gledališče del družinske vzgoje, velika večina pa je zadovoljna, da otrok odide v gledališče organizirano, s šolo, starši sami pa ostanejo bolj pri prepričanju, da je gledališče dobra in pomembna naložba za otrokov razvoj, a dlje od tega prepričanja ne pridejo. Vzgojo za gledališče prepustijo šoli in predvsem času: preprosto čakajo, da bodo otroci odrasli in jih bo gledališče bodisi pritegnilo ali pa ne.

2.3.4 Djilasova pa ne povsem brez razloga postavlja tudi vprašanje o dostopnosti gledaliških predstav (vprašanja pod črko (c)). Gledališče samo po sebi ni poceni. Gledališče tudi logistično ni dostopno za vse. Mestni otroci imajo veliko prednost, saj imajo gledališče na doseg roke; bolj ko se bližamo središču države, več je tudi izbire. Različni nadomestki gledaliških predstav, ki jih je mogoče videti pred nakupovalnimi centri, in njihovi avtorji, ki se, žal, vedno pogostejše ponujajo tudi šolam (in svoje igre še prav drago zaračunavajo), naše žetje po pravem gledališču ne bodo pogasili. Morda bo ogled takih predstav sicer kratkočasen, a k dobri vzgoji za gledališče zagotovo ne bo prispeval. Zato je treba otroke in mladostnike odpeljati v gledališko dvorano, med prave, šolane igralce, si z njimi ogledati zaodrije ali poklepetati z ustvarjalci – šepet odrskih desk in vonj težkih zaves bosta tista, ki bosta naredila vtis in skomine po naslednji predstavi.

2.4 Šola in gledališče

2.4.1 Na šolah se več ali manj odločamo/jo za dopoldanske gledališke predstave, ki so namenjene izključno šolam. V gledališki dvorani se tako ob isti uri zbere več skupin učencev različnih šol. To se nam dobro obnese

do konca 2. VIO. Ko pa otroci začnejo postajati mladostniki, se marsikaj spremeni tudi glede ogleda gledališča. Zakaj učence 3. VIO kljub njihovim precej različnim interesom vodimo v gledališče? Da zadostimo UN? Ne, saj smo videli, da ogled predstave »v živo« ni nujno potreben. Da opravimo kulturne dni? Dvomim, saj bi lahko šli kam drugam. Da starejšim učencem prikažemo lepoto in užitek gledališča? Ja, toda: je to mogoče narediti v dopoldanskem času, v množici drugih učencev, ki so sicer zagotovo vsi prišli »pripravljeni« na ogled, le da so nekateri na poti pozabili, kaj so jim v šoli naročili? Do neke mere lahko. Z učenci se po navadi že v šoli pogovorimo o predstavi, ki jo bodo videli. Učitelji naj bi si jo ogledali že vnaprej, da bi znali opozoriti na morebitne dele, ki bi znali učencem povzročati težave, odpirati dileme itd. oz. da bi preprosto vedeli, kaj jih čaka. M. Antić Gaber (2013: 53–55) sicer pravi, da nas nepripravljenost na predstavo lahko prikrajša za užitke, s pripravo pa učencem/dijakom odpremo možnosti za drugačno gledanje gledališke predstave in hkrati ustvarimo pogoje, da lahko pri tem tudi uživajo. Nujen je po njenem tudi pogovor o videnem, razumljenem in občutenem (po predstavi). Sama menim, da naj bo presoja, ali bo učitelj v razredu predhodno spregovoril tudi o vsebini predstave ali zgodbo celo razložil, učiteljeva. Zmeraj namreč natančna razčlemba zgodbe pred ogledom ni nujno potrebna.

2.4.2 Prepričana sem, da vsi učitelji porabimo veliko časa, da učencem razložimo, kakšna so pravila obnašanja v gledališču. Odraslim se zdi, da včasih s tem celo pretiravamo, saj izhajamo s svojega gledišča, kjer je povsem jasno, da v gledališču ne govorimo na glas, da se ne prehranjujemo, da ne žvižgamo, če nam kaj ni všeč, da ne kličemo prijateljev preko dvorane, da se tudi ne preglasno odzivamo na komične prizore itd. Otrokom, manjšim in večjim, je to treba povedati vsakokrat sproti in večkrat. Pa vendar ...

3 Pozitivna izkušnja: ogled večerne predstave

3.1 Odločitev za ogled večerne predstave s celotno generacijo devetošolcev

Na naši šoli smo dolga leta tudi učence 3. VIO vozili na dopoldanske predstave, predvidene za šole. Več let zapored smo kljub velikemu trudu uslužbencev v gledališču in učiteljev/profesorjev spremljevalcev učencev drugih šol hodili nazaj razočarani nad neprimernim obnašanjem drugih učencev. Čeprav smo naše učence vedno »ošolali« glede vedenja pred odhodom, se nam je videno in doživeto v gledališču s strani ostalih udeležencev predstave (učencev 3. VIO in dijakov) vračalo kot bumerang: naši učenci so se posmehovali, češ pretiravali ste, v gledališču sploh ni treba biti tako »priden«, saj smo to videli na lastne oči.

Sama sem tudi vedno imela občutek, da z dopoldansko predstavo učencem ne pokažemo, kaj je gledališče v resnici. Želela sem si, da bi spoznali, kdo hodi v gledališče, kakšna je primerna obleka za večerno predstavo, kako se ljudje, ki tja pridejo, obnašajo itd. Vsega tega učencem razen z doživetim pripovedovanjem nisem mogla pokazati. Verjela pa sem, da jih gledališče, kakršnega doživijo na dopoldanski predstavi, res ne more navdušiti, da bi

tja hodili pogosteje.

Potem pa sva bili s kolegico slovenistko enkrat na nekem seminarju in tam slučajno govorili z učiteljico ene od ljubljanskih osnovnih šol, ki je pripovedovala, kako oni že več let učence 3. VIO raje vozijo na večerne gledališke predstave. Čeprav sva se takoj navdušili, sva vedeli, da je pred nama velik logistični problem, saj je naša šola od gledališča v Novi Gorici oddaljena okrog 10 km. Vseeno sva se opogumljeni napotili do ravnateljice, potem je šel predlog v letni delovni načrt, pa v potrditev ... Starši so bili skoraj nepričakovano »za«, da bodo otroke pripeljali na gledališko predstavo v mesto in jih po predstavi tudi odpeljali domov. Nobenega upiranja, nobenega nasprotovanja, čeprav je predstava kot del LDN-ja kar naenkrat postala obvezna za vse devetošolce. Ogled predstave sva ponudili tudi staršem in učiteljem.

Izbrali sva zgodbo o Gregorčičevem življenju, saj smo Gregorčiča obravnavali v 9. razredu.³ Ker sva si predstavo že prej ogledali, sva učence opozorili le na določene detajle: predvsem na to, da bodo morda o pesnikovem življenju izvedeli še kaj nenavadnega, morda zanje celo šokantnega, a da je to del zamisli avtorice oz. režiserke ter dramaturginje.⁴ Malo naju je skrbelo, da nama zna kdo poočitati, da je drama pretežka za devetošolce, prav zaradi namigovanja na Gregorčičevo nezakonsko hčerko ter zaradi hude kritike duhovščine in Cerkve. Pa ni bilo ničesar takega. Vsi so bili nad predstavo navdušeni; po pogovoru v razredu se je izkazalo, da so jo tudi dobro razumeli.

3.2 Nadaljevanje: gremo v Trst

Prihodnje leto sva si s kolegico želeli Shakespearja. SNG Nova Gorica je imelo na sporedu Timona Atenskega, a ker sva se z rezervacijo obirali, nama je preostalo le še gostovanje v Trstu. Ne vem, ali smo imeli na šoli res generacijo tako idealnih staršev ali pa se je vse skupaj le prav izšlo, toda starši so podprli najino idejo, da si gremo predstavo pogledat v Trst, hkrati pa smo pripravili še kratek ogled Trsta. Tudi takrat se nam je pridružilo nekaj staršev. Z učenci smo v razredu prebrali skrajšano verzijo Timona Atenskega (po Pripovedkah o Shakespearu), saj je dramska uprizoritev nekoliko aktualizirana in se nama je s kolegico zdelo potrebno, da učenci vendarle poznajo fabulo. V Trstu so nam delavci gledališča pripravili tudi ogled zaodnja, kar je bilo svojevrstno doživetje, saj se tako velik vrtljiv oder le še težko vidi. Vsi so bili tudi zelo prijazni in gostoljubni, kar je našim učencem izjemno prijalo, počutili so se počaščene, ko so v dvorani sedeli z več ali manj zamejskimi Slovenci v večernih toaletah, ki so nas začudeno opazovali, ko pa so izvedeli, od kod smo, so nam spodbudno prikimali. Čeprav nas je spremljevalke malo skrbelo, da ne bi s kakšno neumnostjo kdo od naših učencev uničil to svečano atmosfero, smo se vznemirjale po nepotrebem – vse je teklo odlično. Še največji »frajerji« so se obnašali, kot da bi od nekdaj obiskovali gledališče. Marsikdo od zamejcev se je po predstavi v garderobi ustavil pri nas in pohvalil naše učence za zbrano in urejeno spremljanje predstave, ena od obiskovalk, očitno profesorica, pa je pristavila, da si ona s svojimi dijaki kaj takega že ne bi upala izpeljati. Seveda je bila to več kot dobra spodbuda, da je šel ogled večerne gledališke predstave za devetošolce tudi v naslednji LDN.

³ Gre za t. i. dokumentarno fikcijo Kdor sam do večera potuje skozi svet (Simon Gregorčič) avtorice in režiserke Nede R. Bric (2011).

⁴ Dramaturginja predstave je bila Martina Mrhar.

3.3 Sljehrník z Iztokom Mlakarjem

V letošnjem šolskem letu je organizacija ogleda večerne predstave pripadla (samo) meni. Že ob pogledu na repertoar sem se odločila za Cankarjevo Lepo Vido in čakala na zgodnjo pomlad, ko naj bi bila na sporedu. Potem pa sem z več strani izvedela, da je predstava zelo dolga in »abstraktna«; po moji presoji sicer odlična, a verjetno res namenjena zelo zahtevni in vzdržljivi publiki. Vsekakor pa neprimerna za celotno generacijo devetošolcev. Z veseljem bi nanjo peljala nekaj izbrancev, verjamem, da bi predstavo razumeli in v njej uživali, tako pa sem morala hitro dobiti nekaj nadomestnega. S pomočjo prijazne organizatorke ogledov v SNG Nova Gorica sem se odločila za Sljehrnika, burko, katere premiera je segala že v leto 2011. Ko sem brskala po spominu za slikami, ki so mi od predstave ostale v glavi po petih letih, sem se ustavila ob vprašanju jezika, in sicer zaradi dveh dejstev: v generaciji smo imeli veliko število priseljenih otrok, ki bi jim briščina oz. primorščina I. Mlakarja znala povzročati nemalo težav, po drugi strani pa me je malo skrbela izrazita vulgarnost jezika, ki pa je bila nujna, saj je tudi na njej slonela komičnost igre. Odločila sem se, da se bom z učenci vnaprej pogovorila predvsem o jeziku predstave, zgodbo pa nakazala zelo okvirno in pustila veliko prostora njihovi domišljiji.

Sljehrník se je seveda izkazal kot odlična izbira. V gledališče smo privabili tudi rekordno število staršev in delavcev šole. Tokrat sem bila – tudi zaradi otrok priseljencev – malo bolj v skrbeh zaradi oblačil. Nisem bila povsem prepričana, da se kdo izmed njih ne bo prikazal v (sicer novi) trenirki ... Pa me niso razočarali: vsi fantje so bili v srajčkah ali elegantnih majicah in urejeni – kot se za gledališče spodobi.

3.4 Sodelovanje z gledališčem

Tri leta so za nami in verjetno se ne bi več kar tako vrnili k dopoldanskim predstavam. Seveda organizacija takega dogodka ne bi mogla teči tako enostavno brez velike podpore domačega SNG Nova Gorica. Organizatorica šolskih ogledov v SNG Nova Gorica nam je prisluhnila, nas razumela in našo idejo podprla – večerne predstave smo si tako lahko do zdaj vedno ogledali po ceni šolskih (dopoldanskih) predstav, za delavce šole in starše pa uveljavljali skupinski popust.⁵ Poleg tega je z razumevanjem sprejemala spremembe števila prijavljenih oz. objavljenih, saj smo zaradi večjega povpraševanja po večernih terminih morali rezervirati najprej okvirno število sedežev, nato pa začeti pobirati prijave na šoli (učenec s starši ali brez njih; sodelavci). Na tako dobro sodelovanje seveda računamo tudi za naprej.

Prepričana sem, da je marsikateri od teh devetošolcev, ki je bil na večerni predstavi, potencialen odrasel obiskovalec gledališča.

4 Vprašalnik za devetošolce in njihove starše

Prvi dve leti sva s kolegico učence le spraševali po vtisih o predstavi. V letošnjem šolskem letu pa sem pripravila za učence in starše kratek vprašalnik. Žal nisem dobila vseh vrnjenih, kljub vsemu pa sem lahko pregledala odgovore 19 vprašalnikov za učence in 6 vprašalnikov za starše.

⁵ Tukaj gre vsa zahvala gospe Barbari Simčič Veličkov iz SNG Nova Gorica.

4.1 Vprašalnik za učence

Zajemal je 6 vprašanj, in sicer:

1. Vam je bila predstava všeč? Pojasnite, zakaj da oz. zakaj ne?
2. Vas je motilo, da je bila to predstava za odrasle – jezik je bil mesto-
ma vulgaren, nekateri prizori erotični, veliko govora o smrti ...?
3. Vajeni ste gledaliških predstav v dopoldanskem času, ki so name-
njene samo šolam. Se v gledališču bolje počutite dopoldne ali zve-
čer ali pa vam je vseeno? Zakaj?
4. Vam je bilo všeč, da so bili povabljeni tudi starši ali vas je to motilo
(oz. vam je bilo vseeno)?
5. Bi si podobnih dogodkov še želeli – oz. bi jih privoščili bodočim de-
vetošolcem? Zakaj?
6. Še kakšna misel?

Na prvo vprašanje so bili seveda vsi odgovori da. Od pojasnil bom naštela le nekatera: predstava je bila smešna, komična, zabavna; Iztok Mlakar je legenda; veliko smo se nasmejali; igralci so bili dobri; scena je bila super; smešno je bilo narečje; predstava je realno predstavila današnje življenje. Na drugo vprašanje so vsi odgovorili z ne, dodali pa še: da bi bila igra brez tega dolgočasna, da sploh ne bi bila smešna; da so že dovolj stari, da to razumejo; da je bila to igra za odrasle, kjer pa je to dovoljeno.

Pri tretjem vprašanju odgovori niso bili več povsem enotni. Šest učencev je kot odgovor napisalo, da jim je vseeno, kot pojasnilo pa, da je pomembno, da je predstava dobra, ena od deklet pa, da ji je vseeno, a da je dopoldne manj zaspana. Nihče pa ni zapisal, da bi raje šel v gledališče dopoldne. Zanimivejša so pojasnila tistih, ki so se odločili, da je v gledališču boljše zvečer (takih je bilo 12). Takole so zapisali:

- Zvečer je v gledališču bolj umirjeno.
- Zvečer izgleda bolj svečano, vzdušje je boljše.
- Občutek je zvečer boljši, bolj se zliješ s predstavo.
- Zvečer je manj hrupa.
- Zvečer se počutiš bolj odraslega.
- Zvečer ni žvižganja v dvorani.
- Zvečer nimam skrbi in si v miru ogledam predstavo.
- Večer je po navadi čas za gledališke predstave.
- Efekt je zvečer čisto drugačen.
- Zvečer je preprosto zanimivejše.

Glede ogleda skupaj s starši so se vsi strinjali, da jih starši niso motili, devetim je bilo celo všeč, da so bili zraven starši in da so bili tudi oni deležni ogleda; eden je napisal, da je sedel s sošolci, starši pa posebej in ga tako niso motili; najzanimivejši pa je bil odgovor učenca, ki je zapisal, da so se tako ali tako vsi obnašali »uradno« in da je bilo potemtakem vseeno, če so bili zraven še starši. Prav vsi učenci pa bi si podobnih dogodkov še želeli, privoščili bi jih tudi naslednji generaciji, nekateri pa bi si šli še enkrat ogle-
dat kar isto predstavo.

4.2 Vprašalnik za starše

Tudi tu je bilo 6 vprašanj, in sicer:

1. Ste si predstavo ogledali skupaj z otrokom?
2. Je bila po vašem mnenju primerno izbrana? (Če si je niste ogledali, napišite, kako se je zdela vašemu otroku.)
3. Ste mnenja, da so za učence primernejše dopoldanske predstave, ki so namenjene izključno šolam, ali je boljše, da učenci spoznajo dogajanje v gledališču na večernih predstavah? Prosim, pojasnite svoj odgovor.
4. Vam je dejstvo, da ste otroka morali pripeljati v N. Gorico in ponj tudi priti, povzročalo težave?
5. Vam je ustrezalo, da so bile vstopnice po nekoliko nižji ceni ponujene tudi vam?
6. Dodajte še kak vaš komentar ali misel – vesela bom vsega, tudi negativne kritike.

Vprašalnik je oddalo 6 staršev: 5 si jih je predstavo ogledalo, eden od staršev pa ne. Vsem petim se je predstava zdela zanimiva, primerna, zabavna. Na tretje vprašanje so bili odgovori precej raznovrstni. Eden od staršev je mnenja, da če je predstava obvezna, da bi bilo bolje, da je dopoldne. V drugem vprašalniku je bil začetni del odgovora sicer podoben, namreč, da so dopoldanske predstave za starše primernejše, ker otrok ni treba voziti, nato pa dodano, da pa morajo otroci spoznati tudi večerno dogajanje v gledališču. Podobni sta tudi mnenji, da je prav, da otroci spoznajo, kako se je treba obnašati v resničnem gledališču, se pravi na večerni predstavi (obleka, vedenje), oz. da začutijo »občutek odraslih«. Petim staršem prevoz otroka ni predstavljal težav, ena mama je dopisala, da si je še sama ogledala predstavo in se sprostila, eden od staršev pa je opozoril na dodatne stroške (prevoza). Vstopnic po nižjani ceni so bili veseli vsi. Med komentarji bi izpostavila misel, da bi takih dogodkov lahko bilo še več, da je bilo vzdušje sproščeno in prijetno, da je bila predstava dobro izbrana, saj je bila poučna. Dobro pa je dela tudi posebna pohvala organizatorki ogleda večerne predstave, ki da je otrokom prinesel pozitivno izkušnjo.

5 Sklep

Vzgoja za gledališče je po mojem mnenju v današnjem času nuja. Starši zanj večinoma nimajo (več) časa, zato bi jo morala bolj odgovorno prevzeti šola. Ta jo do konca 2. VIO opravlja odlično, ko pa se je treba spopasti s starejšimi otroki oz. že skoraj mladostniki, je treba poiskati drugačen način, da gledališče ponovno postane zanimivo. Za to je treba imeti le voljo in malo sreče, da se znajdeš v okolju, ki te podpira in ti pomaga. Otrokom pa s tem naredimo veliko dobrega. Pokažemo jim pot, ki ji bodo – vsaj nekateri – s prehodom v srednjo šolo lahko začeli slediti in ji ostali zvesti tudi kot odrasli.

Za konec si bom izposodila le še misel (sicer) pravnika D. Bauka (2013: 75–77), ki pravi takole: »Kaj bomo kot popotnico za prihodnost podarili otrokom, je odvisno od tega, kakšni ljudje si želimo, da postanejo, in v kakšni

družbi želimo, da živijo. /.../ Zato namesto v supermarket otroke večkrat peljimo v knjigarno, knjižnico ali gledališče; samo tako lahko upamo, da nas nekega dne na mestih, kjer stojijo, ne bodo pričakale restavracije, trgovine, zastavljalnice in wellness centri.«

▶ POVZETEK

Gledališka umetnost je kot ena najstarejših umetnosti stalna spremljevalka otrokovega razvoja. Starši in šola skrbijo, da se otrok že v zgodnjem otroštvu spozna z gledališčem in da si ogleda čim več predstav, primernih njegovi starosti. V okviru šolskega programa šole vodijo tudi starejše učence predvsem na dopoldanske predstave, ki so namenjene prav šolskim skupinam, prispevek pa predstavlja ogled večerne gledališke predstave za devetošolce, ki naj bi bil zanje svojevrstno doživetje, izziv in korak proti odrasli publiki. Ugotovitev, kaj je resnično gledališče, kakšna je njegova publika, kako se v gledališču zares obnašamo, ko smo tam s pravimi ljubitelji gledališke umetnosti, naj bi bila – vsaj nekaterim – spodbuda, da tudi sami postanejo rednejši obiskovalci gledališča.

Ključne besede: gledališče, večerna predstava, devetošolci

▶ Viri in literatura

- Ahačič, Draga, 1977: *Gledališka vzgoja I. del. Izhodišča in cilji*. Ljubljana: Pionirski dom.
- Antić Gaber, Milica, 2013: Sodelovanje, dialog in izmenjava med gledališčem in pedagoškim procesom. V: *Odraščajoča publika: osem esejev o vlogi gledališča za otroke in mladino v sodobni družbi*. Ljubljana: Lutkovno gledališče.
- Bauk, Dino, 2013: Domišljija kot obuti maček. V: *Odraščajoča publika: osem esejev o vlogi gledališča za otroke in mladino v sodobni družbi*. Ljubljana: Lutkovno gledališče.
- Djilas, Ivana, 2013: Uvod. V: *Odraščajoča publika: osem esejev o vlogi gledališča za otroke in mladino v sodobni družbi*. Ljubljana: Lutkovno gledališče.
- Marjanovič Umek, Ljubica, 2013: Gledališče za različno stare otroke. V: *Odraščajoča publika: osem esejev o vlogi gledališča za otroke in mladino v sodobni družbi*. Ljubljana: Lutkovno gledališče.
- Poznanovič Jezeršek, Mojca idr., 2011: *Učni načrt. Program osnovna šola. Slovenščina* (elektronski vir). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.
- Wood, David, 2013: Narava zveri: na kaj se odzivajo otroci v skupini. V: *Odraščajoča publika: osem esejev o vlogi gledališča za otroke in mladino v sodobni družbi*. Ljubljana: Lutkovno gledališče.